

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ

TARİH
TÜRKİYE DIŐI TÜRK TARİHİ
MUSUL-SİNCAR-HALEP ATABEKLİĞİ (ZENGİLER)
(1127-1259)

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY

2009

ANKARA

5.8. Musul-Sincar-Halep Atabekliği (Zengîler) (1127-1259)

Anahtar Kelimeler: Musul, Sincar, Halep Atabekliği, Zengîler, 1127, 1259.

Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın Haleb vâlisi Ak-Sungur (Ölm. 1094)'un oğlu İmâdeddin Zengî, Irak Selçuklu hükümdarı Mugîsüddin Mahmud tarafından Musul vâlisi tâyin edilmişti (1127). Zengî, Cizre kalesini, Nusaybin'i, Sincar ve Harran'ı aldıktan sonra Haçlılar'a karşı müdafaa ettiği Haleb'i de kendine bağlayarak Kuzey Irak'tan Akdeniz'e kadar uzanan bir hükûmet kurdu (1128-1146). Başlıca gayesi Suriye Frank iktidarına karşı bir Müslüman birliği meydana getirmektir. Hama'yı (1130), Antakya Haçlı Prensi elinden Kefertân ve Maarrat'un-No'mâniye gibi kaleleri aldı. Trablus Haçlı Kontluğu'ndaki Ba'arin kalesini kuşattığı zaman, üzerine gelen Kudüs Kralı Foulgue'u mağlûp ve esir etti (1137). Sonra, mücadeleye devamla, Kont Jocelin'i mağlûp etmek suretiyle Urfa'yı ele geçirerek Frank Kontluğu'nu ortadan kaldırdı (1144) ki, bu mühim hâdise Avrupa'da kral ve imparator idaresindeki II. Haçlı seferinin hazırlanmasına yol açmıştır.

Zengî'nin oğlu Nureddin Mahmud Haleb'de öteki oğlu I. Seyfeddin Gazi, Musul'da idi. Babalarının ölümü (1146)'nden sonra bunlar atabeyliği iki kısım hâlinde idareye başladılar. Haleb Atabeyi Mahmud, Haçlılar'ın karşısına çıkan büyük kumandanlardan biri olarak tanınmıştır. Antakya Haçlı Prensi Raymond de Poitiers'i mağlûp (1149) ve topraklarının mühim bir kısmını işgâl eden Mahmud, 1154'de Şam Atabeyliği'ni de kendine bağlamış, sonraları dikkatini vatan müdafaacısı Sünnî Türkler'e karşı çıkan Fâtımîler elindeki Mısır'a çevirerek orada, Vezir Şâver'in işbirliği yaptığı Kudüs Kralı Prens III. Bohémond'u mağlûp ederek (1164) Türk hâkimiyetini te'sise çalışmıştır. 1167'de Nureddin Mahmud'un gönderdiği Şirkûh, Mısır'da faaliyette bulundu, bunun beraberindeki Salâhaddin (Eyyûbî), Mahmud'un temsilcisi olarak idareyi ele aldı (1171). Fatımî Devleti tarihe karıştı. Mahmud'un ölümünden (1174) sonra Şam ve Halep Atabeylikleri Eyyûbî âilesine intikal etti.

Musul'a gelince, Seyfeddin Gazi'den kardeşi Mevdûd'a geçen bu bölgede, Sincar II. Zengî'ye verildi. Bunun kardeşi Mes'ud zamanında Musul ve Sincâr Eyyûbî tâbiyetine girdi (1186). Nihayet bütün bölge Moğol İlhanlı Devleti tarafından işgâl olundu (1259).

Kaynak (Source):

Tarihte Türk Devletleri, C.I, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. X + 422.

Tarihte Türk Devletleri, C. II, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. VI + (423-816) + 16 Harita.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.

Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN

